

# WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok II.

WARSZAWA, DNIA 30 WRZEŚNIA 1925 R.

Nr. 18.

## TREŚĆ:

|                                                                                                    |          |                                                                                                                            |          |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|
| Ruch służbowy . . . . .                                                                            | str. 165 | Przyjmowanie wpłat na rachunek Mieszanego Trybunału . . . . .                                                              | str. 168 |
| Unieważnione akcje Banku Polskiego . . . . .                                                       | " 165    | Rozjemczego w Paryżu . . . . .                                                                                             | " 168    |
| Nieubezpieczanie wysyłanych dewiz opatrzonych stemplem<br>rozrachunkowym . . . . .                 | " 165    | Odrzucanie podawanych do dyskonta weksli z wątpliwymi<br>podpisami, co do których nie posiada Oddział informacji . . . . . | " 169    |
| Falszywe banknoty 10- i 20-dolarowe . . . . .                                                      | " 166    | Reforma walutowa w Rumunji . . . . .                                                                                       | " 169    |
| Sprostowanie . . . . .                                                                             | " 167    | Wydatki i dochody Państwa . . . . .                                                                                        | " 172    |
| Wprowadzenie kilku nowych formularzy. Pudełka do prze-<br>chowywania portfela wekslowego . . . . . | " 167    | Handel zagraniczny . . . . .                                                                                               | " 173    |
| Wskazówki do sporządzania sprawozdań miesięcznych . . . . .                                        | " 168    | Bezrobocie . . . . .                                                                                                       | " 174    |
|                                                                                                    |          | Izby Rozrachunkowe . . . . .                                                                                               | " 174    |

## Ruch służbowy.

### Zwolnienie ze służby.

Ludwik Dominiak z Oddziału w Lesznie.

### Emerytowanie.

Włodzimierz Karpiak z Oddziału w Przemyślu.

## Unieważnione akcje Banku Polskiego.

(Dział I Spisu Okólników).

| Numer<br>kolejny | Imię i nazwisko<br>pierwszego akcjonariusza | O d c i n k ó w |          | Numery akcji |
|------------------|---------------------------------------------|-----------------|----------|--------------|
|                  |                                             | sztuk           | po akcji |              |
| 13.              | Janina Kuczeńska . . . . .                  | 1               | 1        | 39733        |
| 14.              | Bronisław Górski . . . . .                  | 1               | 1        | 43432        |
| 15.              | Jan Rudka . . . . .                         | 1               | 1        | 43431        |
| 16.              | Edward Zimny . . . . .                      | 1               | 1        | 43435        |
| 17.              | Marjan Rzeszutko . . . . .                  | 1               | 1        | 226968       |
| 18.              | Stefan Repucha . . . . .                    | 1               | 1        | 270406       |
| 19.              | Wojciech Piotrowski . . . . .               | 1               | 1        | 836133       |

## Nieubezpieczanie wysyłanych dewiz opatrzonych stemplem rozrachunkowym.

(Dział I i XII Spisu Okólników).

W Okólniku Nr. 209 z dnia 21 grudnia 1923 r., str. 8, polecono Oddziałom dokonywać wysyłki skupionych dewiz do korespondentów zagranicznych listami poleconymi nieubezpieczonemi, ponieważ czeki takie opatrzone stemplami rozrachunkowymi (& Co — Nur zur Verrechnung — à banque ou banquier) dają dostateczną gwarancję, że — w razie kradzieży lub zaginięcia — nie będą wypła-

cone w gotówce. Mimo tego wyraźnego zarządzenia wysyłane są dewizy takie przez niektóre Oddziały listami ubezpieczonemi, co powoduje dla Banku zbyteczne koszty.

Jakkolwiek w Okólniku Nr. 21 z dnia 26 maja 1924 r. o ubezpieczaniu walorów wysyłanych pocztą podana jest na stronie 2 i 3 w punkcie c) maksyma dla czeków rozrachunkowych, to dla dewiz skupionych wysyłanych przez Oddziały nie ma ona zastosowania.

Oddziały mogą skutecznie ubezpieczać jedynie dewiz przyjętych do inkasa i to na wyraźne życzenie podawcy.

### **Falszywe banknoty 10- i 20-dolarowe.**

(Dział XII Spisu Okólników).

Departament Stanu w Waszyngtonie zawiadamia za pośrednictwem Poselstwa Amerykańskiego w Warszawie o pojawieniu się w obiegu falsyfikatów banknotów 10- i 20-dolarowych, których opisy podaje się poniżej.

#### **Falsyfikaty banknotów 10-dolarowych.**

##### **I.**

Nowy typ falsyfikatu biletu 10-dolarowego Federal Reserve Banku w Nowym Jorku jest zupełnie podobny do typu opisanego w Wiadomościach Banku Polskiego Nr. 6 z dnia 31 marca 1925 r., str. 64 pod I), a różni się od niego tylko tem, że literę serji „D” zmieniono na „C” oraz użyto do pieczęci farby niebieskiej, zaś zielonej do druku na odwrotnej stronie falsyfikatu.

##### **II.**

Falsyfiat 10-dolarowego biletu Federal Reserve Note, emitowanego przez Federal Reserve Bank w Bostonie, Massachusetts, z portretem Jacksona, literą „G” na przedniej stronie Nr. 228 i podpisami D. F. Houston, Sekretarz Skarbu, John Burke, Skarbnik Stanów Zjednoczonych Ameryki, odbito z dobrze wykonanych płytek fotomechanicznych na jednym odcinku papieru bez jedwabnych nitki a nawet bez ich naśladownictwa. Falsyfiat ten jest blisko o ćwierć cala dłuższy od oryginalnego banknotu. Zatrzymany egzemplarz nosi numer skarbowy A 44356777 A, przyczem cyfry są znacznie grubsze, niż na oryginalnym banknocie. Pieczęć jako rysunek jest doskonale podrobiona, lecz nieco ciemniejsza od oryginalnej. Na portrecie Jacksona brak wielu subtelnych linii, skutkiem czego widoczne są na twarzy i włosach białe miejsca. Odwrotna strona falsyfikatu jest ciemniejsza od oryginału. Subtelne linie nieregularne i odmienne od oryginału, a przedstawiające niebo i chmury za sceną żniwa, wykonano w szerszych odstępach. W scenie fabrycznej na prawo jest wiele nieznacznych różnic, z których najbardziej zwraca uwagę różnica w ostatnim budynku na lewo, sprawiającym wrażenie walącego się i stojącego oddzielnie na uboczu. Postać widzialna w drzwiczach pierwszego wozu ciężarowego wygląda na falsyfikacie jakby miała z nich wychodzić, podczas gdy na oryginale stoi ona prosto.

Departament Skarbu stwierdza, że jest to niebezpieczny falsyfiat, wobec czego należy przyjmować banknoty tej emisji z nadzwyczajną uwagą.

#### **Falsyfikaty banknotów 20-dolarowych.**

##### **I.**

Nowy falsyfiat 20-dolarowego biletu (Gold Certificate), serji 1922 r. litera „C” numer płyty 299, z portretem Washingtona oraz podpisami H. V. Speelman, Registrator Skarbu i Frank Burke, Minister Skarbu Stanów Zjednoczonych — jest nieudatnem naśladownictwem, wykonanem fotograficzno-mechanicznym sposobem na zwyczajnym, grubym papierze, na którym kreski niebieskie i czerwone mają naśladować jedwabne włókna. Część drukowana obu stron falsyfikatu jest znacznie krótsza od oryginału.

Kolor pieczęci, stempli i numerów jest blady, zaś prawy brzeg obramowania brudno-popielaty. Portret jest za ciemny, szczególnie dolna część twarzy. Kolor odwrotnej strony falsyfikatu utrzymany jest w tonie ciemniejszym od pieczęci i liczby, wygląd zaś jest nienaturalny i brudnawy. Zatrzymany egzemplarz falsyfikatu opatrzony jest numerem K 30968632, całość zaś przedstawia się tak blado, że musi przez to zwrócić uwagę.

## II.

Świeżo puszczony w obieg falsyfikat 20-dolarowego biletu „Federal Reserve Note“, emitowanego przez Federal Reserve Bank of Cleveland, Ohio, z portretem Clevelanda litera „B“, numer na stronie przedniej 21, z podpisami W. G. Mc. Ades, Sekretarz Skarbu i John Burke, Skarbnik Stanów Zjednoczonych, odbito z fotomechanicznych płytek sposobem amatorskim, przyczem wykonane czerwonym atramentem kreski mają naśladować jedwabne włókna oryginału. Na zatrzymanym falsyfikacie łatwym do rozpoznania dla osób, mających do czynienia z pieniędzmi, widnieje numer D I 271482 A.

## III.

Odmienny typ falsyfikatu 20-dolarowego biletu Federal Reserve Note, emitowanego przez Federal Reserve Bank w Nowym Jorku, litera „D“ z portretem Clevelanda (numer płyty niewyraźny) z podpisami A. W. Mellon, Sekretarz Skarbu i Frank White, Skarbnik Stanów Zjednoczonych, jest fotograficzną odbitką na jednym odcinku papieru z rysowanymi czarnymi i czerwonymi kreskami, mającymi naśladować jedwabne włókna oryginalnego banknotu. Pieczęć odbito farbą niebieską, natomiast cyfry Ministerstwa Skarbu czarną. Zatrzymany egzemplarz opatrzony jest numerem B 44309872 A. Do wykonania odwrotnej strony banknotu użyto zielonego atramentu lub też farby wodnej, która pokrywa brzegami znaczną część delikatnego rysunku. Falsyfikat ten, jako odbitka fotograficzna, nie może wprowadzić w błąd.

### S p r o s t o w a n i e .

W Wiadomościach Banku Polskiego Nr. 14 z dnia 31 lipca 1925 r., str. 141, w artykule „Falszywe 20-dolarowe banknoty“ należy w wierszu czwartym poprawić przeoczony błąd drukarski w wyrazie „zielonym“, którego prawidłowe brzmienie ma być „bielonym“.

### Wprowadzenie kilku nowych formularzy. Pudełka do przechowywania portfelu wekslowego.

Zgodnie z Okólnikiem Nr. 31 z dnia 14 lutego 1921 r. mogą Oddziały przeprowadzać na rachunek osób trzecich komisy kupno i sprzedaż papierów wartościowych. Podstawą tej operacji jest dyspozycja klienta, która powinna być jasna, dokładna i zawierać wyczerpujące wskazówki dla Oddziału.

Ponieważ klienci wydają częstokroć niedokładne zlecenia, a Oddziały nie posiadały dotychczas odpowiednich formularzy, któreby im ułatwiały to zadanie, wydano nowe formularze, a mianowicie:

Zlecenie zakupu papierów wartościowych form. Nr. 272 i

Zlecenie sprzedaży papierów wartościowych form. Nr. 273,

które stosownie do potrzeby winien wypełnić i podpisać zleceniodawca.

Również dotychczasowa książka „Kontrola listów otrzymanych i wysłanych“ (form. Nr. 241) ze względu na swój układ, tudzież brak przejrzystości nie odpowiadała dostatecznie swemu celowi, skutkiem czego sporządzono dwa oddzielne protokoły, t. j. dla listów wysyłanych (form. Nr. 241) i dla listów otrzymywanych (form. Nr. 298). Rubryki obydwóch protokółów nie wymagają bliższych wyjaśnień.

Zaznacza się jednocześnie, że introligatornia Banku wykonywa tekturowe pudełka do przechowywania weksli miejscowych, zamiejscowych i dokumentów inkasowych o rozmiarach: 50 cm długości, 31 cm szerokości i 18½ cm wysokości z 6 przegródkami ruchomymi, oznaczonymi nazwami miesięcy i trzema kompletami dni miesiąca (od 1 do 31). Pudełko na dokumenty inkasowe zawiera tylko jeden komplet dni.

Oddziały nieposiadające takich pudełek lub posiadające z przegródkami stałymi, nieruchomymi, winny zwrócić się do Działu Gospodarczego z odpowiednim zamówieniem.

Formularze wyżej podane oraz blankiety na miesięczne sprawozdania form. Nr. 510 nowego nakładu otrzymają Oddziały jednocześnie do natychmiastowego zastosowania.

## Wskazówki do sporządzania sprawozdań miesięcznych.

(Dział IV Spisu Okólników).

Położenie gospodarcze państwa wymaga usiłowań w kierunku łagodzenia objawów przesilenia i wprowadzenia gospodarstwa kraju na tory normalnego rozwoju. Środki, zmierzające do poprawy sytuacji, mogą okazać się mało skuteczne, jeżeli nie będą oparte na gruntownej znajomości i analizie zjawisk gospodarczych. Bank Polski, jako instytucja emisyjna, powołany jest do kierowniczych na polu gospodarczym zadań, którym można odpowiedzieć w całości, jeżeli poza sprawną pracą zawodową podda się ścisłej obserwacji przejawy życia gospodarczego. Obserwacja zjawisk gospodarczych jest wprost postulatem chwili, ponieważ kalejdoskop gospodarczy w dobie powojennej zmienia się zbyt szybko. Dyrekcja Banku Polskiego, posiadając rozwiniętą sieć Oddziałów, obejmującą wszystkie ważniejsze ośrodki Rzeczypospolitej, zmierza ku powołaniu ich do żywszej i systematyczniejszej współpracy na polu gospodarczym. Ze względu na odpowiedzialne zawodowe stanowisko winni Dyrektorzy Oddziałów wpływać na spokojną ocenę położenia wśród miejscowych sfer gospodarczych, przyczem wymogi sanacji gospodarczej nakładają na nich obowiązek dokładnej znajomości sytuacji w ich okręgach i przedkładania swych spostrzeżeń Dyrekcji. Ze względu na indywidualność gospodarczą poszczególnych okręgów nie wprowadza się odmiennej formy sprawozdań, lecz pożądanem jest, ażeby dotychczasowe sprawozdania miesięczne rozszerzone były we wskazanym kierunku.

Sprawozdania mają na celu informowanie Dyrekcji o położeniu gospodarczym w poszczególnych okręgach kraju ze specjalnem uwzględnieniem potrzeb obrotu pieniężnego i kredytowego oraz stanu tych gałęzi produkcji, które w okręgu mają dominujące znaczenie. Informacje Dyrektorów Oddziałów mają służyć Dyrekcji do wyciągania wniosków o ogólnem położeniu kraju, o potrzebach ważnych gałęzi gospodarczych, lub części Państwa, co ułatwia prowadzenie polityki bankowej i stosowanie środków zapobiegawczych, gdyby zostały zauważone jakie objawy niepokojące.

Aby temu zadaniu sprostać, sprawozdania winny zawierać informacje konkretne i szczegółowe, lecz zwięzłe. Poza ustalonem sprawozdaniem, dotyczącem działalności Oddziału, dużą doniosłość mają dokładne informacje o położeniu na rynku walutowym, t. j. wysokość kursów walut obcych w obrotach nieurzędowych, charakter spekulacji walutami oraz kredytowym, t. j. działalność kredytowa banków, stopień zaufania publiczności do nich, wzrost lub spadek oszczędności i t. p.

W szczególności niezbędne są: 1) informacje co do wysokości prywatnej stopy procentowej od wkładów, od dyskonta weksli, od pożyczek, 2) informacje o uzyskiwaniu przez samorządy, instytucje kredytowe oraz firmy przemysłowe i handlowe kredytów zagranicznych (ich wysokość, warunki i t. p., przyczem tego rodzaju informacje winny być podawane już w czasie toczących się pertraktacji), 3) wykazy firm upadłych lub nad którymi ustanowiono nadzór sądowy. Potrzebne szczegóły można otrzymać od miejscowych sądów okręgowych (w b. dzielnicy rosyjskiej i austriackiej) lub od sądów powiatowych (w b. dzielnicy pruskiej).

Obserwacja rolnictwa winna dotyczyć stanu zbiorów, inwentarza żywego, warunków zbytu, zastosowania nawozów sztucznych i lepszych gatunków zboża nasienne. Co do położenia poszczególnych gałęzi przemysłu należy zwracać szczególną uwagę na ceny, kalkulację towarów, czas trwania pracy, przyjmowanie i zwalnianie robotników, zwiększanie lub zmniejszanie produkcji, warunki zbytu w kraju i zagranicą, a przede wszystkim na konjunkturę eksportową (porównanie cen krajowych i zagranicznych z uwzględnieniem kosztów transportu), organizacja eksportu i t. p.

Obserwacje Oddziałów ugrupowane według poszczególnych dziedzin życia gospodarczego będą streszczane w jednym artykule i umieszczane w Wiadomościach Banku Polskiego.

## Przyjmowanie wpłat na rachunek Mieszanego Trybunału Rozjemczego w Paryżu.

(Dział XII Spisu Okólników).

Na zasadzie ustawy z 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90 z dnia 15 listopada 1921 r., poz. 670) otworzono w b. Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej oprocentowany rachunek pod tytułem „Mieszany Trybunał Rozjemczy w Paryżu“, na który przyjmowano od klientów wpłaty na koszty procesu. Z chwilą likwidacji Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej Bank Polski przejął — między innymi — i rachunek Mieszanego Trybunału Rozjemczego. Przypomina się przeto, że — w razie zgłaszania się klientów —

należy przyjmować od nich składane w walutach zagranicznych kwoty, a równowartość ich obliczaną według kursu dziennego księgować w przychodzie dziennika i raportu kasowego na rachunku „Korespondencji Loro w zagranicznej walucie“ z zachowaniem przepisów Okólnika Nr. 132 z dnia 30 października 1922 r. W załączniku form. Nr. 375 ma być wymienione imię i nazwisko danego klienta, zaś w rubryce „Na rachunek“ Mieszany Trybunał Rozjemczy w Paryżu.

Klienci winien Oddział wydać pokwitowanie i zaznaczyć w nim, że waluty złożono „Na koszty procesu do dyspozycji Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego w Paryżu“.

### **Odrzucanie podawanych do dyskonta weksli z wątpliwymi podpisami, co do których nie posiada Oddział informacji.**

(Dział IV Spisu Okólników).

Jak stwierdzono, znajdują się obecnie w obiegu weksle z podpisami firm nieistniejących lub też osób zupełnie majątkowo nieodpowiedzialnych, podpisujących weksle za niepunktualnych płatników umieszczonych w wykazach, przyczem posiadacze takich bezwartościowych weksli usiłują je dyskontować w Banku Polskim.

W ten sposób mogłyby się dostać do portfelu Banku Polskiego tego rodzaju weksle zwłaszcza zamiejscowe, na które zwraca zazwyczaj uwagę Oddziałowi dyskontującemu dopiero Oddział otrzymujący je do inkasa, przesyłając informacje o odnośnych płatnikach.

Ponieważ jednak weksle takie opatrzone są coraz innymi podpisami nawet pod stemplami firmowymi, Oddziałom dyskontującym trudno jest ustalić zdolność kredytową podpisanych na wekslach osób.

W celu zapobieżenia temu poleca się Oddziałom, aby tego rodzaju weksle, opiewające na kwoty wyższe od 1000 złotych, względnie w pojedynczych sztukach wprowadzić na niższe kwoty, lecz łącznie przewyższające sumę 1000 złotych, były przyjmowane do dyskonta dopiero po uprzednim otrzymaniu korzystnych informacji o akceptantach lub wystawcach z odnośnych Oddziałów.

Oddziały jednak obowiązane są stopniowo gromadzić materiał informacyjny o nieznanach wystawcach i akceptantach także co do weksli, opiewających na sumy niższe, szczególnie, jeżeli równocześnie lub w krótkich odstępach czasu przedstawiana jest do dyskonta większa ich ilość z identycznymi podpisami.

Dla uniknięcia zwłoki w przyjmowaniu weksli do dyskonta Oddziały winny wysyłać informacje w jaknajkrótszym czasie, w myśl wskazówek, podanych w Wiadomościach Bankowych Nr. 7 z dnia 15 kwietnia 1924 r. str. 5 (Spóźnione nadsyłanie informacji kredytowych).

Postanowienia powyższe stosować należy w sposób analogiczny również przy dyskoncie dewiz.

### **Reforma walutowa w Rumunji.**

Jednym z najdotkliwszych ciosów, jakie wojna zadała życiu gospodarczemu państw, biorących w niej udział, jest rozstrój waluty. Tej chorobie gospodarczej uległa również Rumunja. Przed wojną finanse państwa były w kwitnym stanie: roczne budżety państwowe zamykały się znaczną nadwyżką dochodów, dług Skarbu Państwa w Banku Narodowym (emisyjnym) nie przekraczał 15 milionów lei. Bank Narodowy, dzięki wysokiemu pokryciu kruszczowemu wypuszczanych biletów bankowych, utrzymywał kurs lei na wysokości parytetu złota. Odchylenia lei od parytetu złotego przed wojną nie przekraczały 0,10% do 4%. Obieg pieniężny wynosił przeciętnie około 450 milionów lei, a jego pokrycie kruszczowe od 43% do 48%, przekraczając normę, przewidzianą w ustawie (40%).

Wojna, w czasie której dwie trzecie terytorjum Rumunji zajęte były przez armje nieprzyjacielskie, zniszczyła gruntownie równowagę budżetową i walutową. Bank Narodowy był zmuszony do udzielania rządowi wysokich pożyczek na cele wojenne. Po zawarciu rozejmu z państwami centralnymi, Rumunja prowadziła jeszcze wojnę z bolszewikami o Besarabję. Pożyczki dla państwa spowodowały znaczne powiększenie emisji, gdy tymczasem pokrycie kruszczowe nie tylko że się nie zwiększyło, ale uległo

nawet redukcji przez wywiezienie, za poradą aliantów, zapasu złota w sumie 315 milionów lei do Moskwy. Poza Niemcy w okupowanych przez siebie prowincjach puściły w obieg 2.114 milionów lei, niczem niezabezpieczonych. Po wojnie rząd zmuszony był zaciągnąć znów pożyczkę w Banku Narodowym na sumę 7 miliardów lei na zagospodarowanie nowo przyłączonych prowincji i na unifikację waluty. Po wojnie kursowały bowiem na terytorjum Rumunii następujące waluty: dawne leje, leje okupacyjne, ruble rosyjskie (w Besarabji) i korony austriacko-węgierskie. Ogółem pożyczki na rzecz państwa w Banku Narodowym wyniosły pod koniec 1922 roku przeszło 12 miliardów lei.

Awanse dla rządu spowodowały gwałtowną inflację ze wszystkimi ujemnymi skutkami dla życia gospodarczego, jakie inflacja pociąga za sobą. Wzrost obiegu pieniężnego w latach wojny i w latach powojennych przedstawia następująca tabelka:

(W milionach lei)

| Data     | Obieg<br>pieniężny | Emisja na<br>rz. państwa | Pokrycie<br>kruszcowe | Pokr. krusz-<br>cowe w %. |
|----------|--------------------|--------------------------|-----------------------|---------------------------|
| Rok 1913 | 437,2              | —                        | 208,0                 | 47,58%                    |
| „ 1916   | 1.451,7            | 505,5                    | 574,2                 | 39,55%                    |
| „ 1917   | 1.961,3            | 1.059,9                  | 689,9                 | 35,17%                    |
| „ 1918   | 2.489,1            | 1.604,1                  | 842,5                 | 33,84%                    |
| „ 1919   | 4.215,0            | 3.800,8                  | 1.410,8               | 33,47%                    |
| „ 1920   | 9.485,5            | 8.198,9                  | 3.200,2               | 33,73%                    |
| „ 1921   | 13.722,2           | 12.363,7                 | 4.581,5               | 33,38%                    |
| „ 1922   | 15.162,0           | 12.317,5                 | 5.170,1               | 34,09%                    |
| „ 1923   | 17.916,8           | 11.107,0                 | 6.011,6               | 33,55%                    |
| „ 1924   | 19.356,4           | 10.787,4                 | 6.499,8               | 33,57%                    |

Zwraca uwagę w tabelce, że pokrycie kruszcowe tak w cyfrach absolutnych, jako też i w stosunku procentowym do sumy obiegu pieniężnego jest tak wysokie. Zaznaczyć jednak należy, że wykazywane w bilansach Banku Narodowego pokrycie kruszcowe jest raczej fikcyjne, gdyż składają się na niego w głównej części obligi Skarbu Państwa, opiewające na leje złote, za udzielone pożyczki. Zapas złota wynosił w 1924 roku tylko 562,9 milionów lei złotych, wliczając depozyt złożony w Moskwie. Faktyczne pokrycie kruszcowe jest zatem znacznie niższe: w 1919 roku wynosiło ono około 24%, w 1920 — 7,5%, a nie wiele wyższe jest i obecnie. W związku z wzrastającą inflacją deprecjonowała się stale waluta rumuńska. W latach od 1914 — 1916 r. lei stracił na kursie od 0,30% — do 6%, w 1917 roku spadek kursu lei wynosił 25-30%. Pod koniec 1919 roku kurs lei wynosił zaledwie 0,16 franka złotego, pod koniec 1920 roku — 0,09 franka złotego i wreszcie w 1922 roku — 0,028 franka złotego. Względna stabilizacja następuje w Rumunii dopiero pod koniec 1922 roku. Od tego czasu emisja na rzecz państwa nie tylko że się nie powiększa, ale rząd poczyną nawet spłacać Bankowi Narodowemu [swoje] dług.

Całkowity plan reformy walutowej w Rumunii odbiega daleko od przykładów w innych państwach, jak Polska, Niemcy, Austria. Rumunia nie ma zamiaru przeprowadzać u siebie radykalnej reformy waluty, a stosuje inny system: powolną rewaloryzację lei. Pierwszym etapem tego systemu było zrównoważenie budżetu i stabilizacja kursu lei. Ten pierwszy etap został wykonany pomyślnie: trzeci już budżet państwowy zamyka Rumunia z nadwyżką dochodów nad wydatkami, a kurs lei od dwóch lat ustabilizował się na poziomie mniej więcej 2,5 franków szwajcarskich za 100 lei. Drugi okres reformy — to doprowadzenie lei do parytetu złota w ciągu 15 względnie 20 lat, drogą stopniowego zmniejszania obiegu pieniężnego przez umarzanie długu Skarbu Państwa w Banku Narodowym. Dla wykonania tego planu rząd zawarł w maju r. b. z Bankiem Narodowym dwa układy, które obecnie ratyfikował parlament rumuński.

Pierwszy układ z Bankiem Narodowym dotyczy likwidacji emisji biletów bankowych na rzecz państwa oraz wzmocnienia pokrycia kruszcowego. Na mocy tego układu państwo zobowiązuje się stworzyć w ciągu 15 lat specjalny „fundusz likwidacyjny emisji na rzecz państwa“, celem którego będzie umarzanie i wycofywanie tej emisji. Fundusz likwidacyjny będzie zasilany przez: 1) wpływy roczne,

przedstawiające trzecią część dochodów z podatku od luksusu i podatku obrotowego; 2) sumy, przypadające z czynszów od przedsiębiorstw naftowych, należących do państwa, jak również sumy, przypadające z podatków od przedsiębiorstw kopalnianych; 3) wartość złota, wydobywanego z kopalń państwowych, jak również złota, które państwo otrzymuje jako czynsz za prawo górnicze; 4) udziały państwa w czystym zysku Banku Narodowego, Kasy Depozytowej i T-wa Narodowego Kredytu Przemysłowego; 5) udziały państwa w zyskach przedsiębiorstw państwowych, w których państwo uczestniczy na zasadzie prawa o ich komercjalizacji; 6) sumy, należne rządowi z tytułu odszkodowań za szkody wojenne, bez względu na to, czy sumy te będą wpłacane dobrowolnie, czy też uzyskane przez rząd na mocy postanowień traktatowych; 7) procenty od funduszu likwidacyjnego, jak również i ewentualne dochody z jego administracji.

Jeżeli do dnia 1-go stycznia 1931 roku fundusz likwidacyjny nie będzie wystarczający na całkowite umorzenie emisji, to dalsze zasilanie go temi samymi wpływami przedłuża się na 5 lat. Fundusz likwidacyjny jest własnością państwa, a zarządzać nim będzie Bank Narodowy pod kontrolą komisarza rządu. W związku z rocznymi wpływami na rzecz funduszu likwidacyjnego będzie każdego roku wycofywana odpowiednia suma z emisji na rzecz państwa. Wysokość tej sumy będzie ustalana corocznie przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Bankiem Narodowym i z uwzględnieniem potrzeb życia gospodarczego. Gdyby cała suma wpływów nie była użyta na wycofanie emisji, to reszta przeznaczona się prowizorycznie na kupno renty rumuńskiej. Jako pokrycie emisji własnej Bank Narodowy może uważać wszystkie walory wymienione w bilansie na dzień 31 grudnia 1924 roku, a wynoszące sumę 1.204,4 milionów lei złotych. Wymienialność biletów bankowych zawiesza się na cały czas trwania umowy, t. j. na 15 wzgl. 20 lat. Do tego czasu Bank upoważniony jest uważać za emisję własną tylko emisję do sumy czterokrotnie wyższej od oznaczonego wyżej pokrycia. Emisja ponad tę sumę winna być pokryta w trzeciej części złotem lub walutami zagranicznymi. W żadnym wypadku, w okresie zawieszenia wymienialności biletów bankowych na złoto, emisja Banuu Narodowego nie może przekroczyć sumy emisji z dnia 31 grudnia 1924 roku. Obieg bilonu i biletów zdawkowych poniżej 20 lei nie może przewyższać 3% całej emisji Banku Narodowego. Bank Narodowy zrzeka się procentów od emisji, dokonanych na rzecz państwa, natomiast koszty druku biletów tych emisji może doliczyć do przewidzianego powyżej pokrycia swojej emisji. Umowa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1926 roku.

Druga umowa dotyczy przedłużenia przywileju emisyjnego oraz zmian w statucie Banku Narodowego. Według nowego statutu Bank Narodowy Rumunii jest towarzystwem akcyjnym, w którym rząd uczestniczy do wysokości  $\frac{1}{3}$  części kapitału akcyjnego. Jest to bank dyskontowy i emisyjny z prawem wyłącznego emitowania biletów bankowych. Przywilej emisyjny Banku zostaje przedłużony do 31 grudnia 1960 r.. Kapitał Banku podwyższa się do 100 milionów lei, podzielonych na 200.000 akcji po 500 lei każda. Rząd będzie miał zawsze  $\frac{1}{3}$  część kapitału, wyrażoną w jednej niepodzielnej akcji. Akcje będą imienne i będą mogły znajdować się w posiadaniu wyłącznie obywateli rumuńskich lub towarzystw, które wypełniły warunki o nacjonalizacji przedsiębiorstw (zagwarantowana większość rumuńska). Nie mogą one być ustępowane bez zgody Rady Zarządzającej. Wszystkie dotychczasowe akcje na okaziciela muszą być do dnia 31 grudnia 1930 roku zamienione na akcje imienne. Każde 4 akcje daje 1 głos, nikt nie może jednak mieć więcej ponad 10 głosów, bez względu na ilość akcji. Państwo posiada 100 głosów. Następnie idą przepisy o tworzeniu funduszu rezerwowego oraz skomplikowane zasady podziału zysku. Nowem jest postanowienie, że Bank Narodowy może, za zezwoleniem Rady Ministrów, brać udział w organizacjach międzynarodowych, stworzonych dla współpracy między bankami emisyjnymi, jak również w międzynarodowym urzędzie przekazowym do przelewów i rozrachunków na rachunkach bieżących banków emisyjnych.

Do czasu wymienialności biletów bankowych na złoto, Bank jest upoważniony ustawowo pokrycie trzymać w połowie w złocie, a w drugiej połowie w walutach i dewizach. Jako waluty i dewizy zagraniczne Bank może również uważać papiery państwowe rumuńskie, opiewające na leje złote lub waluty zagraniczne. Nowością jest również postanowienie o powołaniu przez Gubernatora Banku w porozumieniu z Ministrem Skarbu dwa razy w ciągu roku specjalnej Rady Gospodarczo-Finansowej. W skład tej Rady wchodzi: przewodniczący Naczelnej Rady Gospodarczej przy Ministerstwie handlu, rolnictwa i komunikacji, prezesi Izb handlowo-rolniczych, prezes Giełdy pieniężnej w stolicy, komisarz Rządu, trzech delegatów banków prywatnych, jeden delegat związków spółdzielczych, dwóch profesorów uniwersytetu oraz byli gubernatorzy Banku Narodowego. Operacje na rachunek państwa Bank załatwia bezpłatnie. Umowa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1926 roku.

### Wydatki i dochody Państwa.

Kryzys gospodarczy, który w lecie bieżącego roku wystąpił w ostrej formie, odbił się również i na położeniu Skarbu Państwa. Pierwsze pięć miesięcy roku bieżącego przynosiły Skarbowi dosyć znaczne nadwyżki kasowe. Natomiast czerwiec i lipiec zostały zamknięte niedoborem. Ponieważ stan gospodarczy kraju nie pozwala narazie liczyć na wydatne zwiększenie się wpływów podatkowych, celem utrzymania równowagi budżetowej Skarb przystąpił do ograniczenia wydatków państwowych. W sierpniu wydatki państwa w porównaniu z lipcem zmniejszyły się prawie o 38 milionów złotych, dając w ten sposób nadwyżkę dochodów w sumie blisko 13 milionów złotych.

Poniższa tablica przedstawia dotychczasowe wyniki gospodarki budżetowej Państwa w roku bieżącym w tysiącach złotych.

| WYSZCZEGÓLNIENIE                      | I-VIII.          | I-III.         | IV-VI.         | VII.           | VIII.          |
|---------------------------------------|------------------|----------------|----------------|----------------|----------------|
| <b>Wydatki ogółem a)</b> . . . . .    | <b>1,295.508</b> | <b>449.901</b> | <b>502.578</b> | <b>190.365</b> | <b>152.665</b> |
| „ zwyczajne . . . . .                 | 1,119.304        | 390.594        | 422.326        | 169.938        | 136.446        |
| „ nadzwyczajne . . . . .              | 176.204          | 59.307         | 80.252         | 20.427         | 16.218         |
| <i>Administracja</i> . . . . .        | <i>1,271.984</i> | <i>433.651</i> | <i>498.225</i> | <i>188.663</i> | <i>151.445</i> |
| Władze naczelne b) . . . . .          | 9.914            | 3.347          | 3.695          | 1.405          | 1.467          |
| M-stwo Spraw Zagranicznych . . . .    | 16.664           | 5.786          | 5.847          | 3.166          | 1.865          |
| „ „ Wojskowych . . . . .              | 454.463          | 156.070        | 175.773        | 66.149         | 56.471         |
| „ „ Wewnętrznych . . . . .            | 126.652          | 41.546         | 50.532         | 17.816         | 16.758         |
| „ Skarbu . . . . .                    | 230.639          | 80.842         | 94.899         | 37.218         | 17.680         |
| „ Sprawiedliwości . . . . .           | 51.098           | 16.835         | 18.655         | 8.806          | 6.802          |
| „ Przemysłu i Handlu . . . . .        | 69.155           | 21.878         | 26.276         | 9.693          | 11.308         |
| „ Wyzn. Rel. i Ośw. Publicznego       | 205.455          | 77.623         | 74.954         | 27.908         | 24.970         |
| „ Robót Publicznych . . . . .         | 50.710           | 12.066         | 23.832         | 7.005          | 7.807          |
| Inne ministerstwa . . . . .           | 57.234           | 17.658         | 23.762         | 9.497          | 6.317          |
| <i>Przedsiębiorstwa c)</i> . . . . .  | <i>23.524</i>    | <i>16.250</i>  | <i>4.353</i>   | <i>1.702</i>   | <i>1.219</i>   |
| <b>Dochody ogółem</b> . . . . .       | <b>1,302.019</b> | <b>480.645</b> | <b>510.296</b> | <b>145.536</b> | <b>165.542</b> |
| <i>Dochody zwyczajne.</i> . . . . .   | <i>1,052.445</i> | <i>367.101</i> | <i>420.903</i> | <i>135.981</i> | <i>128.460</i> |
| Podatki bezpośrednie . . . . .        | 219.853          | 68.077         | 99.763         | 25.487         | 26.526         |
| „ pośrednie . . . . .                 | 73.931           | 27.550         | 25.951         | 10.941         | 9.489          |
| Cło . . . . .                         | 223.506          | 83.408         | 91.329         | 26.814         | 21.955         |
| Opłaty stemplowe . . . . .            | 75.391           | 28.432         | 28.637         | 9.744          | 8.578          |
| Inne dochody administracyjne . . . .  | 191.839          | 77.383         | 70.367         | 21.706         | 22.383         |
| Dochody z przedsiębiorstw netto . .   | 16.669           | 6.945          | 5.860          | 2.500          | 1.364          |
| „ z monopolii „ . . . . .             | 251.256          | 75.306         | 98.996         | 38.789         | 38.165         |
| <i>Dochody nadzwyczajne</i> . . . . . | <i>249.574</i>   | <i>113.544</i> | <i>89.393</i>  | <i>9.555</i>   | <i>37.082</i>  |
| Podatek majątkowy . . . . .           | 47.711           | 20.610         | 14.588         | 6.939          | 5.544          |
| Pożyczki państwowe d) . . . . .       | 26.301           | 17.378         | — 1.151        | — 489          | 10.563         |
| Inne . . . . .                        | 175.562          | 75.556         | 75.956         | 3.075          | 20.975         |

a) Oprócz tego wydatki na rok 1924 (termin ulgowy) w sumie 79,049 tys. zł.

b) Prezydent Rzeczypospolitej, Sejm i Senat, Kontrola Państwowa i Prezydjum Rady Ministrów.

c) Deficyty eksploatacyjne i wydatki na inwestycje.

d) Wpływy netto (pożyczki zaciągnięte mniej pożyczki spłacone).

## Handel zagraniczny.

Sierpień 1925 r.

W sierpniu nastąpił zasadniczy zwrot w obrotach handlowych z zagranicą. Wstąpienie w nowy okres gospodarczy, który się rozpoczął z chwilą realizacji zbiorów zboża, i przejście do protekcyjnej polityki celnej skierowały bilans handlowy, dotychczas wybitnie bierny, na drogę do szybkiej równowagi. Deficyt bilansu handlowego w sierpniu wynosi już zaledwie 12 milionów złotych wobec 86,5 milj. złotych w lipcu.

(Wartość w tysiącach złotych).

| WYSZCZEGÓLNIENIE                                       | I półrocze | I kwartał | II kwartał | Lipiec  | Sierpień |
|--------------------------------------------------------|------------|-----------|------------|---------|----------|
| Przywóz . . . . .                                      | 1,047.469  | 509.987   | 537.482    | 173.257 | 116.400  |
| Wywóz . . . . .                                        | 630.085    | 330.966   | 299.119    | 86.734  | 104.400  |
| Deficyt . . . . .                                      | 417.384    | 179.021   | 238.363    | 86.523  | 12.000   |
| <i>Przywóz.</i>                                        |            |           |            |         |          |
| Zboże i mąka . . . . .                                 | 162.310    | 46.879    | 115.431    | 61.567  | 7.595    |
| Cytryny i pomarańcze . . . . .                         | 11.798     | 6.210     | 5.588      | 208     | 165      |
| Herbata, kakao i kawa . . . . .                        | 20.140     | 9.616     | 10.524     | 3.355   | 4.457    |
| Ryby i śledzie . . . . .                               | 21.986     | 15.676    | 6.310      | 1.509   | 3.770    |
| Tłuszcze jadalne . . . . .                             | 15.248     | 8.149     | 7.099      | 2.854   | 2.906    |
| Inne spożywcze . . . . .                               | 44.140     | 25.017    | 19.123     | 4.461   | 3.937    |
| Tytuń, papierosy i cygara . . . . .                    | 30.176     | 19.941    | 10.235     | 4.709   | 4.102    |
| Skóry i futra . . . . .                                | 39.650     | 18.230    | 21.420     | 8.009   | 5.244    |
| Bawełna, wełna i przędza . . . . .                     | 192.258    | 108.393   | 83.865     | 25.110  | 23.288   |
| Tkaniny bawełniane i wełniane . . . . .                | 59.334     | 27.931    | 31.403     | 6.192   | 5.992    |
| „ jedwabne i półjedwabne . . . . .                     | 14.898     | 6.405     | 8.493      | 1.865   | 2.550    |
| Odzież, bielizna, wyroby dziane . . . . .              | 39 770     | 22.835    | 16.935     | 2.181   | 2.994    |
| Obuwie skórzane . . . . .                              | 20.857     | 10.142    | 10.715     | 1.089   | 1.801    |
| Papier i wyroby z papieru . . . . .                    | 21.366     | 11.288    | 10.078     | 3.086   | 2.840    |
| Nawozy sztuczne . . . . .                              | 15.787     | 13.101    | 2.686      | 891     | 681      |
| Żelazo (rudy i wyroby) . . . . .                       | 43.734     | 20.384    | 23.350     | 5.775   | 5.597    |
| Miedź i wyroby . . . . .                               | 10.702     | 4.942     | 5.760      | 1.761   | 1.354    |
| Maszyny i aparaty . . . . .                            | 58.719     | 28.077    | 30.642     | 10.034  | 8.153    |
| Przyrządy i materiały elektrotechniczne . . . . .      | 17.204     | 8.735     | 8.469      | 2.686   | 1.812    |
| Instrumenty i aparaty precyzyjne i pomiarowe . . . . . | 10.404     | 5.521     | 4.883      | 1.405   | 1.170    |
| Samochody . . . . .                                    | 16.358     | 4.007     | 12.351     | 3.078   | 3.195    |
| Różne inne . . . . .                                   | 180.630    | 88.508    | 92.122     | 21.432  | 22.767   |
| <i>Wywóz.</i>                                          |            |           |            |         |          |
| Zboże i mąka . . . . .                                 | 6.978      | 5.711     | 1.267      | 159     | 11.538   |
| Cukier . . . . .                                       | 43.714     | 31.804    | 11.910     | 1.945   | 95       |
| Mięso . . . . .                                        | 41.104     | 27.755    | 13.349     | 1.353   | 561      |
| Bydło rогate . . . . .                                 | 7.790      | 4.727     | 3.063      | 1.356   | 1.467    |
| Trzoda chlewna . . . . .                               | 31.920     | 15.453    | 16.467     | 4.573   | 4.742    |
| Jaja . . . . .                                         | 21.851     | 6.449     | 15.402     | 2.266   | 4.114    |
| Drzewo . . . . .                                       | 101.827    | 41.346    | 60.481     | 20.480  | 17.989   |
| Tkaniny bawełniane i wełniane . . . . .                | 24.378     | 13.775    | 10.603     | 8.287   | 8.753    |
| Nafta i jej produkty . . . . .                         | 33.070     | 16.592    | 16.478     | 7.676   | 4.132    |
| Węgiel . . . . .                                       | 82.257     | 40.903    | 41.354     | 7.859   | 10.142   |
| Cynk i blacha cynkowa . . . . .                        | 42.054     | 17.293    | 24.761     | 6.319   | 5.707    |
| Różne inne . . . . .                                   | 193.142    | 109.158   | 83.984     | 24.461  | 35.160   |

Przywóz zboża i mąki w sierpniu wyniósł 7,6 milionów złotych wobec 61,6 w lipcu. Zmniejszenie przywozu wykazują skóry i futra, tkaniny bawełniane i wełniane, wyroby żelazne, maszyny i aparaty wszelkiego rodzaju. Jednakże zwiększył się przywóz niektórych artykułów spożywczych, obuwia, tkanin jedwabnych i wyrobów dzianych.

W sierpniu rozpoczął się wywóz zboża na razie na sumę 11 milionów złotych. W porównaniu z lipcem wywóz jaj prawie się podwoił. Wywóz drzewa zmniejszył się nieco i wynosił w sierpniu 18 milionów złotych wobec 20,5 w lipcu. Natomiast wybitnie polepszyła się konjunktura wywozowa węgla. Wywóz tkanin bawełnianych prawie utrzymał się na poziomie z lipca, a tkanin wełnianych wzrósł dosyć poważnie. Wielkie trudności wobec utraty niemieckiego rynku przedstawiał wywóz nafty i produktów dystalacji ropy, wobec czego wywóz tych artykułów uległ poważnej redukcji.

Analizując bilans handlowy za sierpień nie należy przeoczyć, że na poprawę wpływa przejściowe ułatwienie konkurencji z wyrobami zagranicznymi wobec spadku złotego, utrudniającego import a premującego eksport. Obok tej przejściowej koniunktury trwałą poprawę bilansu handlowego gwarantuje realizacja zbiorów, zwiększenie wywozu oraz protekcyjna polityka celna, której skutki dadzą się wyraźniej odczuć w następnych miesiącach. W tych warunkach uzasadnionem jest przypuszczenie, że bilans handlowy za wrzesień zostanie w zupełności zrównoważony.

### Bezrobocie.

Według zestawień Państwowych Urzędów Pośrednictwa Pracy liczba bezrobotnych od początku lipca wykazuje tendencję zwykłą. Przybliżone liczby bezrobotnych w ciągu ostatnich tygodni przedstawiają się jak następuje:

|                  |         |                   |         |
|------------------|---------|-------------------|---------|
| 4. VII. . . . .  | 171.670 | 15. VIII. . . . . | 176.700 |
| 11. VII. . . . . | 173.398 | 22. VIII. . . . . | 180.050 |
| 18. VII. . . . . | 174.095 | 29. VIII. . . . . | 184.910 |
| 25. VII. . . . . | 174.977 | 5. IX. . . . .    | 188.270 |
| 1. VIII. . . . . | 174.729 | 12. IX. . . . .   | 189.690 |
| 8. VIII. . . . . | 175.379 | 19. IX. . . . .   | 191.810 |

W ciągu blisko trzech miesięcy liczba bezrobotnych wzrosła więc przeszło o 20 tysięcy wzgl. o 12%. Na zaostrzenie się stanu bezrobocia wpłynął głównie kryzys węglowy, który się wzmógł w ostatnich czasach wskutek utraty rynku zbytu w Niemczech i w związku z przesileniem węglowym w całej Europie. Produkcja węgla stoi na poziomie przedwojennym, lecz zużycie węgla wskutek zastosowania w szerokim zakresie innych środków energii, jak ropa, drzewo i siły wodne oraz wskutek oszczędności energii cieplnej węgla — obniżyło się około 25%.

W dniu 1 listopada 1924 r. było bezrobotnych górników zaledwie 13.700. W następnych miesiącach liczba ta stale wzrastała i wynosiła w dniu 1 czerwca r. b. 29.710, w dniu 1 lipca już 32.260. W sierpniu stan bezrobocia wzrastał w dalszym ciągu z przyczyny sezonu letniego. Natomiast koniunktura eksportowa uległa dużej poprawie. W sierpniu eksport węgla zwiększył się w stosunku do miesiąca poprzedniego o 31%. Zainteresowanie polskim węglem na rynkach zagranicznych wzrasta stale mimo silnej konkurencji. Węgiel polski dociera obecnie do Danji, Szwecji, Finlandji, Łotwy, Włoch, a nawet do tak odległych krajów, jak Hiszpanja, Portugalia i Algier.

W drugiej połowie sierpnia dał się również zauważyć stosunkowo nieznaczny wzrost liczby bezrobotnych w przemyśle włókienniczym.

Wzrost bezrobocia w najważniejszych przemysłach t. j. węglowym i włókienniczym, był w lipcu i sierpniu w dosyć znacznym stopniu zrównoważony przez zatrudnienie pewnej liczby robotników przy robotach publicznych i żniwach. Natomiast we wrześniu zakończenie robót letnich w rolnictwie wpłynęło na większe wzmoczenie się bezrobocia.

### Izby Rozrachunkowe.

Suma przedstawionych dowodów (w tysiącach złotych)  
w 1925 r.

| D a t a              | OGÓŁEM  | Warszawa | Poznań | Lwów   |
|----------------------|---------|----------|--------|--------|
| W styczniu . . . . . | 95.605  | 57.610   | 15.340 | 22.655 |
| „ lutym . . . . .    | 96.247  | 68.698   | 8.566  | 18.983 |
| „ marcu . . . . .    | 139.787 | 108.809  | 9.435  | 21.543 |
| „ kwietniu . . . . . | 143.325 | 101.160  | 18.469 | 23.696 |
| „ maju . . . . .     | 132.097 | 96.232   | 11.610 | 24.255 |
| „ czerwcu . . . . .  | 128.908 | 87.989   | 13.541 | 27.378 |
| „ lipcu . . . . .    | 197.986 | 144.604  | 24.477 | 28.905 |
| „ sierpniu . . . . . | 177.635 | 154.434  | 10.925 | 12.276 |